

PROTOCOL

Dyslexie

Het Rhedens Rozendaal

2026-2028

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Dyslexie	3
Definitie van dyslexie	3
Kenmerken van dyslectische leerlingen	3
3. Dyslexiebeleid van de school	4
Signalering van dyslexie voorafgaand aan inschrijving op Het Rhedens	4
Signalering van dyslexie na inschrijving op Het Rhedens	4
Faciliteiten en verantwoordelijkheden	5
De coach	5
De dyslexiecoördinator	5
Docenten	5
Leerlingen	6
Ouders/verzorgers	6
Materiaal	6
Toetsing en beoordeling	7
Aangepaste beoordeling toetsen Duits	7
Aangepaste beoordeling toetsen Engels	7
Aangepaste beoordeling toetsen Frans	8
Ontheffingsregeling Dyslexie	8
Nederlands en Engels	9
Frans en Duits	9
Havo en vwo in de eerste drie leerjaren (Inrichtingsbesluit WVO, artikel 21)	9
Vrijstellingen in de bovenbouw	9
Bovenbouw havo	9
Bovenbouw vwo	10
Regelingen met betrekking tot het examen	10
Regeling Toegestane Hulpmiddelen	10
4. Bijlage	12
Nuttige sites	12

1. Inleiding

De afgelopen jaren is de aandacht voor dyslectische leerlingen enorm toegenomen. Voor deze leerlingen is er een begeleidingssysteem opgezet, waarmee ze beter in staat worden geacht om met hun dyslexie te leren omgaan. De huidige maatschappij biedt enorm veel informatie ter verwerking aan. De school doet daar als onderdeel van de maatschappij aan mee. Dyslexie is geen modieus, maar wel een modern leerprobleem, dat aangeeft dat er grenzen zijn aan de snelheid van het menselijk opnamevermogen. De school hanteert de uitgangspunten van het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs (2013) en de Brede Vakinhoudelijke Richtlijn Dyslexie (2021). Het hier voorliggende protocol beschrijft ons schoolspecifieke beleid ten aanzien van dyslexie. Hoewel is gestreefd naar volledigheid, is het in de praktijk mogelijk dat er situaties zijn waarin het protocol niet voorziet. In die gevallen zal de schoolleiding overleg voeren om te komen tot een passende oplossing.

Het protocol treedt in werking op 1 januari 2026 en zal eens in de twee jaren worden geactualiseerd. Dit dyslexieprotocol is voor Het Rhedens Rozendaal.

2. Dyslexie

DEFINITIE VAN DYSLEXIE

De Stichting Dyslexie Nederland (SDN) definieert dyslexie als “een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen in de automatisering van de woordidentificatie (lezen) en/of schriftbeeldvorming (spellen)”. Er is sprake van ‘hardnekkige problemen’, als het niveau van lezen en spellen, gemeten volgens criteria van snelheid en nauwkeurigheid, aantoonbaar achter ligt op het gewenste niveau, én deskundige hulp niet, of in onvoldoende mate, de gewenste verbeteringen oplevert.

KENMERKEN VAN DYSLECTISCHE LEERLINGEN

Kinderen met dyslexie vertonen in de praktijk vaak dezelfde kenmerken. Sommige van deze kenmerken liggen voor de hand, omdat ze een regelrecht gevolg zijn van de niet-automatische omzetting van letters in klanken, en omgekeerd, van klanken in letters. Andere kenmerken zijn een gevolg van een minder snelle schakeling van het horen van een taal naar het begrijpen ervan.

Tot de primaire kenmerken van dyslexie horen o.m.:

- trager lezen dan kinderen van gelijke leeftijd en een gelijk aantal maanden leesonderwijs;
- maken van meer (spel)fouten in vergelijking tot leeftijds- en ontwikkelingsgenoten;
- afwisselend correct en incorrect schrijven (soms in één zin) van dezelfde woorden;

Tot de secundaire kenmerken van dyslexie horen o.m.:

- woordvindingsproblemen: het vergeten van en het moeite hebben met het leren en automatiseren van namen van mensen, voorwerpen en woorden die abstracties aanduiden, zoals de namen van kleuren;
- problemen met de ordening in de tijd en planning;
- problemen met de verwerking en het opslaan van talig materiaal in het middellangetermijngeheugen en het langetermijngeheugen;
- problemen met het vlot, in volledige en grammaticaal juiste zinnen, vormgeven aan gedachten, zowel schriftelijk als mondeling.

Kenmerken op sociaal-emotioneel gebied zijn o.m.:

- copingproblemen (bijv. de problemen maskeren of ontkennen, lees- en schrijftaken vermijden, boos worden, harder werken, perfectionisme);
- lage zelfwaardering en faalangst;
- verminderde lees- en leermotivatie-/attitude.

Vaak vertonen dyslectische leerlingen niet al deze kenmerken, en ook niet altijd in dezelfde mate.

3. Dyslexiebeleid van de school

SIGNALERING VAN DYSLEXIE VOORAFGAAND AAN INSCHRIJVING OP HET RHEDENS

In de meeste gevallen vindt de signalering van dyslexie bij een leerling plaats voorafgaand aan de inschrijving op Het Rhedens. In dat geval vraagt de school aan de ouders om het onderzoeksrapport met de daaraan gekoppelde dyslexieverklaring af te geven aan de coach van de leerling. Deze verklaring wordt gekoppeld aan ons digitaal leerlingvolgsysteem.

Aan het begin van het schooljaar vindt er een bijeenkomst plaats voor leerlingen met dyslexie. Vervolgens wordt de naam van de leerling geplaatst op de faciliteitenlijst. Op deze lijst is terug te vinden welke hulpmiddelen de leerling mag gebruiken ten behoeve van zijn/haar dyslexie.

SIGNALERING VAN DYSLEXIE NA INSCHRIJVING OP HET RHEDENS

Er vindt geen algemene brugklasscreening plaats. Dit is in lijn met de landelijke ontwikkelingen en de veelheid van oorzaken van lees- en spellingsproblematiek.

Als leerlingen vastlopen binnen het onderwijs neemt de coach contact op met de dyslexiecoördinator van de school. De dyslexiecoördinator wint informatie in door in gesprek te gaan met de leerling zelf, lesgevende docenten en eventueel ouders. Op basis van deze informatie kan de dyslexiecoördinator een advies uitbrengen aan mentor en ouders of het afnemen van een dyslexieonderzoek zinvol is of dat er een andere oorzaak is voor de achterblijvende lees- en/of spellingsresultaten. Als blijkt dat een onderzoek nodig is, dan kunnen ouders contact opnemen met een van de instellingen in de regio die dyslexie-onderzoeken afnemen. Het Samenwerkingsverband Zutphen neemt geen onderzoeken meer af, dus deze stap ligt altijd bij ouders. De dyslexiecoördinator kan ouders hierin wel bijstaan door informatie te verzamelen en advies te geven.

FACILITEITEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

Hieronder wordt aangegeven welke faciliteiten de school biedt in geval van dyslexie, en wie welke taken uitvoert.

De coach

... zorgt dat er een kopie van de dyslexieverklaring van de leerling die bij ons zijn/haar schoolopleiding start, afgegeven wordt bij de dyslexiecoördinator.

De dyslexiecoördinator

... heeft in de eerste weken van het schooljaar met alle leerlingen met dyslexie contact over de mogelijke faciliteiten.

... voert gesprekken met leerlingen met dyslexie wanneer zij ergens tegenaan lopen.

... is contactpersoon voor docenten, ouders en leerlingen met dyslexie in het geval van vragen.

... organiseert algemene bijeenkomsten voor leerlingen met dyslexie.

... beheert de accounts voor het gebruik van de voorleessoftware TextAid.

Docenten

... letten bij het inrichten van hun lessen zoveel mogelijk op structuur en duidelijkheid.

... zorgen dat de planner voor de gehele komende periode in de Classroom beschikbaar is en wijzigen hier zo weinig mogelijk in gedurende de periode.

... leveren toetsmateriaal zo veel mogelijk aan in lettertypes Open Sans of Arial, grootte 12 punten.

... houden in toetsen rekening met de regelafstand, bij voorkeur 1,15 of zelfs 1,5.

... zetten de toetsen in de toetsweek op tijd klaar in voorleessoftware TextAid voor de leerlingen met wie dit is afgesproken.

... ontzien leerlingen met dyslexie zo veel mogelijk bij het onvoorbereid, hardop voorlezen tijdens de les.

... trachten de toets zo samen te stellen dat de duur van de toets (bij een éénuurstoets) 40 minuten is.

... geven dyslectische leerlingen bij schriftelijke toetsen meer tijd om de toets te maken (20%).

... houden in de beoordeling van de toetsen rekening met fouten in de spelling door deze niet mee te tellen als ze het beoordelen van het begrip (van een grammaticale regel of een ander concept) niet hinderen.

Leerlingen

... hebben recht op de hulpmiddelen zoals vermeld op de faciliteitenlijst en afgesproken met de dyslexiecoördinator.

... nemen contact op met hun docent of coach als ze van mening zijn dat het dyslexieprotocol niet of onvoldoende wordt nageleefd. Indien nodig nemen ze vervolgens contact op met de dyslexiecoördinator.

... maken tijdens toetsweken hun toetsen in het studielab.

... zijn aanwezig bij de algemene bijeenkomsten dyslexie die georganiseerd worden.

... gebruiken de tips en faciliteiten zoals afgesproken met de dyslexiecoördinator en de docenten zo goed mogelijk en geven zich de tijd en de moeite om de gevraagde prestaties te leveren.

Ouders/verzorgers

... gebruiken de handelingsadviezen zoals vermeld in het verslag bij de dyslexieverklaring.

... nemen contact op met de docent of coach als ze van mening zijn dat het dyslexieprotocol niet of onvoldoende wordt nageleefd. Indien nodig wordt er vervolgens contact gezocht met de dyslexiecoördinator.

... zorgen voor een rustige studieomgeving voor hun kind en zien erop toe dat het kind voldoende tijd aan het werk voor school besteedt. Vaak zal het kind meer tijd nodig hebben dan leeftijd- en ontwikkelingsgenoten.

Materiaal

- Iedere leerling in de school heeft de beschikking over een Chromebook. Op verzoek kan hierop de voorleessoftware TextAid worden geïnstalleerd. De aanvraag hiervoor loopt via de dyslexiecoördinator.

- Waar de digitale schoolboeken niet al via de lesmethode beschikbaar zijn, zijn deze te bestellen via dedicon.nl. School vergoedt de digitale versies van lesboeken na het indienen van de factuur door ouders/verzorgers.

TOETSING EN BEOORDELING

Voor leerlingen met dyslexie is het belangrijk dat het rustig is tijdens het maken van een toets. Daarom maken leerlingen met dyslexie hun toetsen in de toetsweek met extra tijd in het Studielab. Hier werken alleen leerlingen die ook extra tijd hebben, zodat er geen extra afleiding is als andere leerlingen eerder vertrekken. Verder is het studielab tijdens de toetsweek afgesloten voor de rest van de school, waardoor er meer rust heerst. Sommige leerlingen hebben er baat bij dat de toets wordt voorgelezen d.m.v. voorleessoftware. Op Het Rhedens werken wij met TextAid. Een leerling heeft hierin een apart account voor toetsen en één om eventueel gedurende de periode te gebruiken. De aanvraag van deze accounts loopt altijd via de dyslexiecoördinator en de coördinator van het Studielab.

Spelling en zwakke formuleringen mogen volgens het protocol op geen enkele wijze de beoordeling beïnvloeden als ze géén onderdeel van de toets zijn. Als spelling en/of formulering wél onderdeel van de leerstof is, moet de beoordeling of becijfering van spelfouten worden aangepast. De secties van de moderne vreemde talen hebben afspraken gemaakt omtrent de beoordeling van toetsen. Hieronder volgt een overzicht van deze afspraken.

Aangepaste beoordeling toetsen Duits

- Fonetisch spelling wordt goed gerekend; bijv. doe i.p.v. du; vindest i.p.v. findest.
- Typerende spelfouten worden goed gerekend; bijv. irh i.p.v. ihr; wonhen i.p.v. wohnen. Alleen in bepaalde onderdelen wordt spelling meegerekend, bijvoorbeeld in grammatica- onderdelen; bijv. du wohne / Er fährt i.p.v. fährt.
- De fouten worden aangestreept en verbeterd om het juiste woordbeeld te geven.
- Waar mogelijk en in overleg met de docent worden zonodig vragen voorgelezen en toegelicht.

Aangepaste beoordeling toetsen Engels

- Fonetische spelling wordt goed gerekend.
- Waar mogelijk en in overleg met de docent mondeling overhoren in plaats van schriftelijk.
- De fouten worden aangestreept en verbeterd om het juiste woordbeeld te geven.
- Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt of volledig onherkenbaar is, wordt het fout gerekend.
- We passen de bovenstaande aangepaste beoordeling toe op kennistoetsen. Daarnaast worden er andere vaardigheden getoetst, waarbij leerlingen kunnen compenseren. Denk aan lees-, luister-, en spreekvaardigheid.

- De aangepaste beoordeling in vrije opdrachten is afhankelijk van de aard van de opdracht. Leerlingen zijn van tevoren op de hoogte wanneer de aangepaste beoordeling van toepassing is.

Aangepaste beoordeling toetsen Frans

- Fonetische spelling wordt goed gerekend; bijv. mesjeu, -iek (-ique), -s, of -k (-c). 8
- Alleen in bepaalde onderdelen wordt spelling meegerekend, bijvoorbeeld in grammaticaonderdelen.
- Waar mogelijk en in overleg met de docent worden zonnodig vragen voorgelezen of toegelicht.
- Ook het niet schrijven van de laatste letter(s) van woorden wordt geaccepteerd, tenzij het deel uitmaakt van de grammatica.
- Fouten m.b.t. (mede)klinkerverdubbeling tellen niet mee; comencer, sooleil.
- Accenten vallen buiten de beoordeling.
- Fouten m.b.t. het omdraaien van letters in vaste dubbelklanken worden ook niet fout gerekend (puor, juene).
- De fouten worden aangestreept en verbeterd om het juiste woordbeeld te geven.
- Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt of volledig onherkenbaar is, geldt bovenstaande niet.
- We passen de aangepaste beoordeling toe op kennistoetsen. Daarnaast worden er andere vaardigheden getoetst, waarbij leerlingen kunnen compenseren. Denk aan lees-, luister-, en spreekvaardigheid.
- De aangepaste beoordeling in vrije opdrachten is afhankelijk van de aard van de opdracht. Leerlingen zijn van tevoren op de hoogte wanneer de aangepaste beoordeling van toepassing is.

ONTHEFFINGSREGELING DYSLEXIE

In een beperkt aantal gevallen kan de school, op basis van artikel 26e lid 4 van het Inrichtingsbesluit WVO (Wet op het Voortgezet Onderwijs) in verband met dyslexie, ontheffing verlenen voor de tweede moderne taal, d.w.z. voor Frans of Duits. Over de toepassing van deze regeling is de volgende afspraak gemaakt: "In principe komen voor deze regeling leerlingen in aanmerking met een stoornis die specifiek betrekking heeft op taal of taalontwikkeling. Een dyslexieverklaring alleen is niet voldoende, er moet meer aan de hand zijn. De stoornis moet een dusdanige invloed hebben dat ze een succesvolle afronding in de weg staat. Voorwaarde blijft dat de leerling die het betreft in staat wordt geacht een diploma te behalen." Leerlingen die menen in aanmerking te

komen voor deze ontheffing richten een schriftelijk en gemotiveerd verzoek daartoe aan de toetsingscommissie van Het Rhedens. Dit verzoek gaat vergezeld van een onafhankelijke deskundigenverklaring waarin duidelijk wordt dat de stoornis van de leerling een negatief effect heeft op het leren van een taal. De toetsingscommissie, bestaande uit de afdelingsdirecteur, de coördinator en de decaan, laat zich adviseren door de mentor, de docentenvergadering en een begeleider (orthopedagoog, dyslexiecoördinator, zorgcoördinator). Op basis van het schriftelijk verzoek, de deskundigenverklaring en het advies, beslist de toetsingscommissie over een mogelijke ontheffing. Leerlingen die een ontheffing van de tweede moderne vreemde taal krijgen, vullen de weggevallen studielasturen op met een ander vak.

Nederlands en Engels

Artikel 11d van de WVO biedt ruimte om in individuele gevallen ontheffing te verlenen voor onderdelen van de kerndoelen. Dit maakt in principe ontheffing voor onderdelen van de vakken Nederlands en Engels mogelijk bij leerlingen die door hun dyslexie ernstig beperkt zijn. De wet (artikelen 11a en 11c, WVO) legt echter sterk de nadruk op de mogelijkheden voor doorstroming van de leerling. Aangezien de vakken Nederlands en Engels in alle profielen verplichte vakken zijn, zullen er in de praktijk zeer zwaarwegende redenen moeten zijn om ontheffing voor onderdelen van de kerndoelen te verlenen. De afweging tot ontheffing voor onderdelen van de kerndoelen wordt per individueel geval gemaakt door het bevoegd gezag van de school. Let wel, er zijn geen ontheffingsmogelijkheden voor de vakken Nederlands en Engels bij het eindexamen!

Frans en Duits

Havo en vwo in de eerste drie leerjaren (Inrichtingsbesluit WVO, artikel 21)

In de eerste drie leerjaren van havo en vwo zijn zowel Frans als Duits verplicht. Er kan geen ontheffing worden verleend aan dyslectische leerlingen. Wel kan de school in de eerste drie leerjaren zelf invulling geven aan het onderwijs in de tweede moderne vreemde taal, omdat er, met uitzondering van Engels, geen kerndoelen zijn voor moderne vreemde talen

Vrijstellingen in de bovenbouw

Bovenbouw havo

In de bovenbouw van het havo zijn er geen mogelijkheden tot ontheffingen geregeld, omdat er in de verschillende profielen veel keuzevrijheid is; het probleem kan worden omzeild door een profiel te kiezen waarbij alleen Engels als verplicht vak wordt aangeboden.

Bovenbouw vwo

In drie gevallen kan, volgens de kamerbrief van 17-2-2014, door de schoolleiding ontheffing worden verleend voor de 2de MVT (Duits of Frans) op het VWO.

De ontheffing kan worden verleend:

- aan een leerling met een stoornis die betrekking heeft op taal, of met een zintuiglijke beperking die effect heeft op taal (hieronder valt dyslexie)
- aan een leerling die een andere moedertaal heeft dan Nederlands of Fries,
- aan de "eenzijdige bèta" die het onderwijs in één van de natuurprofielen volgt en voor wie het volgen van onderwijs in de taal naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding hindert.

De moderne vreemde taal kan worden vervangen door een ander examenvak. Dit gaat in overleg met de decanen. In het profiel Cultuur en Maatschappij is een vrijstelling van een tweede moderne vreemde taal uitgesloten.

Regelingen met betrekking tot het examen

De mogelijkheid om aangepast examen te doen voor leerlingen met een beperking is vastgelegd in Artikel 55 Eindexamenbesluit. De examencoördinator moet de benodigde aanpassingen officieel vóór 1 november van het jaar ervoor aanvragen. Op grond van artikel 55 mag de directeur bepalen óf een leerling aangepast examen mag doen en op welke wijze. Aanpassingen gelden zowel voor de schoolexamens als voor het centraal examen en moeten door de school gemeld worden aan de inspectie. Leerlingen met dyslexie hebben standaard recht op verlenging van de examentijd met 30 minuten. Andere aanpassingen en hulpmiddelen zijn alleen mogelijk, als deze vermeld staan in het deskundigenrapport dat bij de dyslexieverklaring hoort. Ook moet de leerling op school al geruime tijd met de hulpmiddelen hebben gewerkt. Kandidaten met dyslexie krijgen een examen dat precies gelijk is aan dat van de andere kandidaten. Ook de beoordeling, bijvoorbeeld van spelling, is precies hetzelfde als bij alle andere kandidaten. Het examen voor talen bestaat voor 10-20% uit spelling, dus alleen op spelling kan een kandidaat met dyslexie nooit zakken. De directeur van de school kan er dus niet voor kiezen om normen te versoepelen of onderdelen van het examen weg te laten. Kortom: de inhoud blijft hetzelfde, alleen de vorm kan aangepast worden.

Regeling Toegestane Hulpmiddelen

Bij het centraal examen kunnen leerlingen gebruikmaken van hulpmiddelen als een woordenboek of rekenmachine. Deze hulpmiddelen zijn vastgelegd in de Regeling Toegestane Hulpmiddelen. De hulpmiddelen gelden voor álle leerlingen.

Het CEVO (Centrale Examencommissie Vaststelling Opgaven vwo, havo, vmbo) geeft jaarlijks de september- en maartmededeling uit met richtlijnen over de examens, waaronder het gebruik van hulpmiddelen bij dyslexie.

Deze informatie is allemaal beschikbaar via examenblad.nl

4. Bijlage

NUTTIGE SITES

dyslexiecentraal.nl	Centrale punt voor alle informatie rondom dyslexie en het onderwijs.
dedicon.nl	Site voor het bestellen van digitale schoolboeken.
textaid-dyslexiesoftware.nl	Website van de dyslexiesoftware die op Het Rhedens gebruikt wordt. Een account kan via de dyslexiecoördinator worden aangevraagd.
lexima.nl	Aanbieder van ondersteuningsprogramma's voor lees- en rekenproblemen.
balansdigitaal.nl	Landelijke vereniging voor ouders van kinderen met leerproblemen, waaronder dyslexie.
quizlet.com	Digitale flitskaarten maken en gebruiken
studygo.com	Digitaal woordjes leren (deels tegen betaling)